

kádár bírót jelentő névben : „Constituerunt quoque inter se Rectorem unum (innen a' német: Richter, és tót Richtar szavak) nomine *Kadar*, de Genere Turda, qui communem Exercitum judicaret.“ „Kattousi“ Parti nyelven: Priester, Diener Gottes, und Gesetzbefliesser, Zend Avesta, II. Th. S. 62. Eza' magyar kádár szó, Reiske szerint, különbözni látszik a' török *καθης*, vagy *καδης* csakugyan bírót jelentő névtől.

Már e' szónyomozás is eléggé igazolja, hogy apáink nem olly könnyen fogadták el az idegen nevezeteket, mint tán gondolnók; hanem még az ujonnan behozott hivatalokat is saját nyelvökön nevezték, mint a' palatinust; mert már megvolt nálok e' hivatal, ha más formában is. Ezért a' nádor szó és hivatal mindenesetre régibb, mint Engel (Gesch. des Ungr. Reichs. I. Th. Wien, 1813. 8. a' 105. l.) vélte: hogy a' nádorság csak Koppán somogyi vezér ellen viselt had előtt jött keletbe, 's hogy Hunt-Páznán testvérek lettek volna első Pfalzgrafok, Comites Palatini.

Befejezésül legyen mondva: hogy ezen elemezés szerint, a' magyar Primás hibásan nevezetnék Ál-dornak, mert e' nevezet áldozó bírót jelentene.

— Ez után

KIS FERENCZ lev. tag

két régi gyűrűt mutatott elé, 's bemutatását a' következő előadással kísérte: Van szerencsém a' tisztelt osztálynak egy, hazánkban lelt érdekes régiséget bemutatni, melly tanúsítja, hegy már a' keresztység' itt elterjedése' első századaiban e' földön eretnekek is laktak. Ezen *abraxas* gyűrű az 1848. évi utolsó pesti vásár' alkalmával jutott birtokomba; eredeti foglalása ezüst, és $1\frac{3}{8}$ latot nyom. A' kő jaspis, mellyen jobbra álló, kakas fejü, lábai helyett két tekervényes kigyóval ellátott, derekán pánczélos emberi alak szemlélhető, melly fölemelt jobbában ostort, baljában pajzsot tart, mellyen viszáról e' szócska „*I A U*“ láttatik bevésve, mi nem egyéb, mint az istenség Javo, Jova, Jehova nevének megrövidítése. Efféle kövekről Alexandriai Clement' írásaiból annyit tudunk, hogy az ő korában a' második század' folytán élt Aegyptusban egy alexandriai születésű Basilides nevű egyén, tanítványa Glaukiasnak, ki sz. Péter apostol' hallgatója volt. Basilides azon eretneki, a keresztén vallás' fő elveitől csak annyiban különbözö, sokak által követett tant terjeszté: hogy a' nem teremtett eredeti erőnek hatását, mellynél fogva a' lények léteznek, *abraxas*nak nevezé, melly a' régi aegyptusi szolgálat szerint abrak (az áldott) és Sas, vagy Sar (a Szót) jelenté, és hogy Krisztusban látá az egyedüli főistenséget. Ezen eretneki tan' nyomai Tertullian, Eusebius, Euphаний, és Hieronymus' iratain kívül, csak a' museumokban létező, Aegyptusban, Syriában, Görög- és Spanyolországban talált abraxas nevű metszett kövek által nem nagy, alig néhány százra menő számban, jutottak hozzánk. Efféle kövek' hát-

lapján e' görögbetűkkel bevéselt szócska, *abraxas*, nem szokott hiányozni, de ez a' jelen kövön, az eredeti igen erős foglalása miatt nem látható: mi által e' régi emlék annyival becsesbbé leszen, mint-hogy Bellermann tudós berlini tanár 1817. kiadott ebbéli emlékiratában megjegyzi: hogy foglalt abraxaskövek még eddig a' gyűjteményekben nem fordultak elő, de gyanítható, hogy foglalva pecsétlésre is használtattak, mit ezen, eddig egyedüli példány teljes bizonyosságra emel.

Egy más, szinte honunkban nem rég talált, és birtokomba került középkori, igen kopott, sőt a' hosszas viselés által már törött arany pecsét-gyűrűt is van szerencsém bemutatni. Ez legtisztább aranyból van, 's még $1\frac{1}{4}$ aranyat nyom. Benne egy római metszésű carniol látható, mellyen a' balra álló Szerencse jobbában bőség-szarvat, baljában kormányt tart. A' lejjebb fekvő arany szélén pedig illy alakú körirat olvasható: ∞ *HEMERI* $\subset$ *I.* (Sigillum Emerici). Hihető, hogy honunknak valamely nagy és tán még a' XIII. század előtt élt emberé volt, de kié, alig magyarázható; csak azt je gyzem meg, hogy Imre királyunk is pecsétjén ellenjegyzésül Pray szerint metszett kövü gyűrűt használt, mellyen azonban csak egy lovag látható, minden körirat nélkül.

— Ezek után a' *versenyügyet* vevén tárgyalás alá, az 1847-ben kihirdetett rendes jutalomkérdés, melly azon okok' kifürkészését kívánja, miknél fogva Magyarország' legtöbb meghódított tartományait elvesztette; 's mellyre idején pályafelelet nem érkezett, több okból mellőztetett; ellenben azon rendkívüli jutalomtételnek, melly Széchenyi György' életrajzát kívánja, minthogy a' tudományos munkálkodásnak nem kedvező idők' tekintetéből csak egy pályairat érkezett, határideje 1851. diki martius' 31-keig kiterjesztetett.

KIS GYÜLÉS, JULIUS' 20. 1850.

(A' mathematical és természettudományi osztályok' részére).

Nmélt. gr. Teleki József úr ő exja' elnöklete alatt

Jelen az illető osztályokból: Gebhardt, Győry, Vállas rend. és Nendvich, lev. tt. — Egyéb osztályokból: Döbrentei, Érdy, Szász, Szilasy, r. tt. — Bertha, Lugossy, Pauler, Reguly, Repicky, Széchy, Waltherr lev. tt. — Toldy F. titoknok.

VÁLLAS ANTAL rt.

a' következő előadással nyitotta meg az ülést:

Ezelőtt egy évvel olly értekezés olvastott fel e' helyütt *Arenstein* tagtársunk által, melly alapeszméjének elegans volta miatt, magára vont a' mindnyájunk' figyelmét, 's melly meg is érdemi a' külön vizsgálatot. A' tárgy a' való 's egész gyökü felsőbb egyenletek' föloldását illeti.

A' tankönyvekből ismerjük azon közönséges szabályt, melly szerint az

$$x^m + Ax^{m-1} + Bx^{m-2} + \dots + Lx + M = 0$$

egyenletnek minden való 's egész gyökét az M tényezőiből megtalál-